

Som plommen i egget

En kunne sagt at Røros' ordfører, John Helge Andersen, står i spagaten mellom det moderne lokalsamfunnets krav og verdens kulturarv. Men han merker ikke noe stress i hverdagens stadige skiftinger mellom ulike nivåer, fra det lokale til det nasjonale, og av og til internasjonale.

Røros trenger kanskje ingen presentasjon. Men vi spanderer en likevel: Bergstaden som ikke vil være by, ligger øverst i Østerdalen og Gauldal, på en topp 628 meter over havet, med dalfører på alle sider. Gruvesamfunnet ble etablert i 1644 med utgangspunkt i kobberforekomster, og var den tidens svar på oljeeventyret. På kort tid vokste Røros' befolkning fra en håndfull til flere tusen. Eksperter ble hentet inn fra Tyskland, Danmark og Sverige, og arbeiderne kom fra Norge og Sverige. Røros Kobberværk ble gitt all makt i denne smeltedigelen av et samfunn; juridisk, kirkelig og økonomisk. Det ble et særegent, og langt på vei et autonomt samfunn, noe bergstaden bærer preg av den dag i dag, mener ordføreren. Kommunen har i dag 5 700 innbyggere, fordelt på 1 956 kvadratkilometer. Røros har 3 000 hytter, med 360 000 overnattinger per år, og Norges lengste elv, Glomma, har sitt utspring i kommunen.

Og i dette riket regjerer tannlegen, John Helge Andersen, som hans kone har gjort det før ham. Hun er også tannlege, og var ordfører på Røros i ett år, på nittitallet. De er fra samme kull, som gikk ut i Oslo i 1969. Og på det kullet gikk sannelig en annen ordfører i samme fylke også, Bjørn Rogstad i Rennebu kommune. Vi møter John Helge Andersen idet han ankommer Midt-Norgemøtet i Trondheim i slutten av april.

– Hvordan startet din politiske karriere?

– Det er lenge siden. Men jeg vet ikke

om jeg vil kalle det karriere. Jeg har alltid hatt samfunnsengasjement, og enten man er tannlege eller ikke, må man ha noe som interesserer en utenom det faglige. Det er sunt å måtte ta hensyn til andres måte å argumentere på, og jeg synes det er viktig å innse at ting skal ta tid. Vi trenger tregheit. Det skal eltes mye for å komme frem til omforent forståelse for ting som skal gjøres. Det nytter ikke bare å vedta. Det er for mye forakt for demokratiske prosesser i dag, synes jeg, og jeg må si at jeg har

John Helge Andersen synes ordførerjobben er midt i blinken for ham. Han merker ikke noe stress, selv om hverdagen er mer enn hektisk. Foto: Gudrun Sangnes.

minst like stor respekt for politikere som for næringslivsfolk. De har ofte bare bunnlinjen som rettesnor og trenger ikke ta særlig mye hensyn. Hvem har sagt at det bare er økonomi som teller. I dag er for mye overlatt til det såkalte effektive byråkratiet. På Røros

har vi forresten som prinsipp at vi ikke blander oss opp i ting som kan ordnes av folk flest. Vi satser mye på den tredje sektor. Alt kan ikke gjøres i offentlig regi, og Røros er gjennomorganisert i lag og foreninger, sier ordføreren og skryter av kulturlivet.

– Men tilbake til spørsmålet: Jeg var litt aktiv i AUF i min pure ungdom. Men så gikk mitt politiske jeg i dvale i 25 år. Helt til jeg begynte å delta i skolepolitikken på 80-tallet. Og så ballet det på seg etter hvert, når jeg først begynte å beite på det feltet. Men jeg hadde ingen ambisjoner om å bli ordfører. Det er kanskje derfor jeg trives så godt, og opplever så lite stress med det.

– Hvordan ser en ordførerdag ut på Røros?

– Den er variert. Og man vet aldri hva som kommer til å skje. Det kommer alltid noen akuttpasienter, for å si det sånn. Og jeg sørger alltid for å ha kort vei til mørk dress og slips.

Vi kan godt ta en titt i avtaleboken, for å se hvordan de neste par ukene ser ut. Her er det 1. mai på mandag, ser jeg. Der har jeg tre oppgaver. Det er ikke så mye. Tirsdag er det formannskapsmøte, det har vi hver 14. dag. Og om kvelden er det et møte i Trondheim. Da blir det en kjøretur på 35 mil, frem og tilbake. Onsdag skal jeg til Tynset på arbeidsutvalgsmøte i regionrådet. Det tar hele dagen, og på kvelden er det generalforsamling, i Tolga. Torsdag blir en fin dag. Da skal jeg dele ut fagbrev. Vi har felles fagutdanning med Hedmark, mye basert på etterutdanning av dem som har vært i yrkeslivet i noen år, uten formell kompetanse. Og endelig kommer fredag, som er tannlegedag, med tid til et par generalforsamlinger på ettermiddagen og kvelden. Der kan det bli skikkelig krangel, humrer ordføreren, før han forteller at han skal spille bridge på Drevsjø i helgen – og at han tror han kan ha kvalifisert seg til å bli ordfører gjennom å være tannlege og spille bridge. Det handler om å kunne omstille seg raskt, til nye situasjoner og nye personer og problemstillinger.

Ser vi videre på neste uke inneholder den flere års- og arbeidsmøter for ordføreren, og en næringslivskonferanse. Og denne uken må fredagens tannleggjerning vike. Det er noe han ellers holder hellig. Men her har han fått audiens hos selveste helseministeren, for å snakke om rehabilitering.

– Det er et viktig tema, og noe som det er problemer med over hele landet for tiden. Her har vi fått bygget et nytt senter til 170 millioner, og det er klart at det må drives skikkelig. Jeg regner med at jeg får forståelse for kommunens synspunkter. Helseministeren kommer fra Drevsjø i Engerdal kommune. Det betyr at hun måtte til Røros for å feste i oppveksten. Så hun kjenner lokalmiljøet vårt godt fra den tiden.

– Hvordan er den politiske situasjonen i Røros kommune?

– Vi har et godt tverrpolitisk samarbeid. Det er en del kringling internt, naturligvis. Men vi pleier å si at vi har felles utenrikspolitikk. Uansett hvilken regjering Norge har, har vi representanter i kommunestyret som har tilgjengelighet til sentrale politikere.

– Du sa du skulle delta i en næringskonferanse. Hva lever folk av på Røros i dag?

– Mye industriproduksjon, først og fremst metall- og trebearbeidende industri. Vi har tre trevarefabrikker av brukbar størrelse. De importerer råstoffet, hovedsakelig fra Sverige, produserer dører og vinduer mest for innenlandsmarkedet, men også mye for eksport. Dessuten burde møbelprodusenten HÅG være godt kjent. De produserer 1 300 kontorstoler hver dag. I mars produserte de 27 000 stoler. Det er en sterk industrikultur på Røros. Folket her er produksjonsorientert, og mange pendler inn fra nabokommunene for å jobbe. Det er stabil og god arbeidskraft til industrien, og vi har ikke arbeidsledighet. Heller ikke på 90-tallet, da landet for øvrig hadde problemer. Per i dag har Røros 5 700 innbyggere, men vi representerer et naturlig bo, arbeids- og servicesentrum for minst 10 000. Tolv prosent lever av hotell og reiseliv, og tolv prosent livnærer seg på handel. Vi har ikke så mye landbruk, bare seks prosent lever av primærnæringer. Det inkluderer rein-drift. Vi er Sør-Norges største reindriftskommune, og har Sør-Norges største reinsdyrslakteri.

– Hvordan preger det jobben din at Røros står på Unescos liste over verdens kulturarv?

– Røros som fenomen er utrolig interessant, og det krever utvilsomt mye å være et verdensarvsted. Det er ikke bare en gate, eller et hus det er snakk om. Det er hele bergstaden. Som ordfører betyr det at jeg må forholde

meg til rørossamfunnet og samfunnet utenfor på mange ulike nivåer. Først og fremst må jeg i den daglige donten ta hensyn til lokalsamfunnet og innbyggernes behov for å være et samfunn i takt med tiden. Jeg har gått noen runder med noen bensinstasjoner i det siste. Der ble reklameskiltingen for grell og overskyggende mot det vernever-

Reinsbukken falt for Hans Aasens skott, sparket i dødskampen unna måssåen på fjellrabben, kåppårmalmen skinte fram, og med den ble bergstaden til. Foto: Mike Mills.

dige. Ikke at jeg skal nekte dem å reklamere, de næringsdrivende skal også overleve. Vi leter stadig etter den rette balansen. Og dette endrer seg over tid. Det er strengere krav nå enn for et par tiår siden. Og vi får mye oppmerksomhet nasjonalt. Vi må ikke ødelegge noe. Hver gang det er noe i tv om kirken som forfaller, for eksempel, får jeg telefoner fra hele landet. Av og til fra folk som vil starte privat pengeinnsamling.

– Ja, hvordan går det med kirken?

– Det kommer til å gå bra med kirken. Den trenger noen titalls millioner for å bli satt i stand, og om et par måneder er vi ferdige med dokumentasjonen som skal til for å få gjennomslag i Stortinget og regjeringen. Dette er snakk om en nasjonal dugnad.

For øvrig er jeg opptatt av å stille krav til kulturminnemyndighetene på ulike nivåer, om at de sender ut samordnete og entydige signaler, uten for mange forbehold. Når vi har mottatt deres signaler, legger vi dem til grunn for våre vurderinger. Og når vi tar våre politiske beslutninger, må fagfolk finne seg i dem. Selv om de synes de er dumme. Dette var innholdet i mitt innlegg da jeg ble bedt om å holde foredrag på en verdenskonferanse i Helsingfors, om hvordan det er å være lokalpolitiker og skulle forvalte verdens kulturarv.

– Stiller du til gjenvalg neste år?

– Det vet jeg ikke. Jeg har ikke

Nitrives som fremste folkevalgte

bestemt meg. Jeg blir 62 år i november, og kan gå av med pensjon, hvis jeg vil. Eller jeg kan gå tilbake til full tannlegejobb. Hvis jeg ikke bestemmer meg for å stille på nytt og blir gjenvalgt. Jeg trives som plommen i egget i ordførerjobben. Selv om jeg ofte føler meg mer som brannmann enn samfunnsplanlegger. En ordførers hverdag består mye i å gripe fatt i ting i øyeblikket. Langsiktighet er mer og mer et fremmed begrep. Mange snakker om den korte fireårsperioden mellom to valg. Men jeg synes politikerlivet er langt mindre langsiktig enn det, selv om vi som sitter lokalt er mer skjermet enn de som opererer sentralt. Jeg merker medienes overvåking jeg også, med to lokalavisser, Arbeidets rett og Fjell-Ljom, en lokalradio og en regionavis. Alt blir endevendt, og jeg tror vi er litt mer utsatt enn andre kommuner. Men det er ikke verre enn at jeg kan gå ut og drikke øl med den samme gamle gjengen hver fredag. Røros er et åpent, tolerant og aksepterende samfunn. Og samtidig litt direkte. Folk sier det de mener. Det hender jeg får passet mitt påskrevet – og at det kommer noe i retur, ler Andersen, og forteller at det er noen som alltid klager.

Men dem er han lite utsatt for. Han passer på å ikke love noe. Dermed er det ingen som kan si at han ikke har innfridd. Sist gikk han til valg på to ting: å få orden i økonomien og bygge ny barneskole. Sånn ble det.

Ellen Beate Dyvi

Bjørn Rogstad hadde ikke regnet med å bli ordfører, verken første, andre eller tredje gang han ble valgt til varaordfører. Men er man vara så er man vara. Og da må man regne med å rykke opp, hvis ordføreren blir syk, slik tilfellet var i Rennebu. Nå er han formelt valgt, og Rogstad trives godt i rollen. Mye bedre enn som tannlege.

Sentrum i Rennebu kommune ligger ni mil sør for Trondheim. Vi setter oss i bilen og kjører gjennom regnbyger og gråvær, en av de aller siste dagene i april. Akkurat i det vi parkerer foran kommunehuset skinner solen og vi blir møtt av ordføreren, og invitert inn. I løpet av et par timer, mens vi av og til ser ut av vinduet, ser vi at det skifter. Plutselig regner det igjen, for ikke å si snør. Bjørn Rogstad synes våren kommer sent i år. Minst to uker for sent.

– Jeg trives veldig godt. Og jeg liker bedre å være ordfører enn tannlege. Det var i grunnen ikke et riktig valg for meg, det å studere odontologi, og jeg ville ikke valgt det samme igjen. Det er nok grunnen til at jeg alltid har holdt på med andre ting, som politikk og idrettsadministrasjon. Og nå synes jeg det er veldig artig å drive med dette på heltid.

– Hvordan ser en ordførerdag ut?

– Det varierer fra dag til dag, selv sagt. Men som oftest består en dag av møter med mange ulike mennesker. Det er mange som finner veien hit og som gjerne vil diskutere sin spesielle sak eller sitt problem med ordføreren personlig. Ordføreren er kommunens fremste folkevalgte og et slags ombud for hele befolkningen. Noen ganger blir jeg forundret over hva de vil ha hjelp til. For øvrig er ordførergjeringen alt og ingenting, og langt på vei det en gjør det til. En må like å møte folk, og kunne forholde seg både oppover og nedover.

Selve partipolitikken er vi ferdige med når konstitueringen av kommunestyret er gjort. Her er så si alle partier representert i én koalisjon.

Av formelle ting er jeg leder av formannskapet og kommunestyret. Kommunestyret møtes én gang i måneden og formannskapet to ganger.

– Hva lever folk av i Rennebu?

– Vi har 3 000 innbyggere. Det tallet har holdt seg stabilt de siste årene. 20 prosent driver med jordbruk. Det er ganske mye, sammenlignet med landsgjennomsnittet på tre prosent. Ellers er vi landets største hytteprodusent, både laftede og ferdighytter. Dessuten har Tine et stort anlegg i kommunen. Og så har vi styringssentralen for kraftverk for nesten hele Sør-Trøndelag. Kraftinntektene utgjør mye, etter Ørklå- og Granaubbyggingen tidlig på 80-tallet, selv om ikke alt går i kommunekassen.

– Hvordan er det med barnehagedekningen i Rennebu?

– Her er det full barnehagedekning. Ikke en eneste unge på venteliste. Vi har det bra og har god standard på det meste. Alt fra helse og omsorg til skole. Vi har sykehjem og god legedekning. Det eneste det er litt dårlig med i øyeblikket, er tannlegedekningen. Etter at jeg ble ordfører har det vært en vikar her et par dager i uken. Og det er ikke nok.

– Er du fra Rennebu selv?

– Nei, jeg er vokst opp i Valdres, Malvik og Støren. Vi flyttet hit fra Trondheim i 1971 og skulle være her et par år. Nå er det blitt 35. Etter så mange år som tannlege tør jeg nesten si at jeg kjenner alle kommunens innbyggere. Mange har jeg kjent siden de var tre år og kom til tannlegen første gang. Det ser jeg på som en stor fordel for en ordfører.

– Hvor stor er denne kommunen?

– Ett tusen kvadratkilometer. Og mye av det er fjell. Vi har Gauldalsvidda i øst og Trollheimen i vest. Jøldalshytta ligger i Rennebu kommune, for den som har vært der. Dessuten er Rennebu